

בית כנסת "אדרת אליהו" ע"ש הח' אליהו בן הח' ראובן משה קליין ז"ל

עלי אדרת אליהו

בס"ד, שבת פרשת במדבר
מברכים חודש סיון תשפ"ג (ר"ח ביום ראשון)
גיליון 240

מתיקות התורה

כפי שלא ניתן לתאר לאדם עיור את יופיה של שקיעת החמה בין גלי הים, וכפי שלא ניתן להעביר לאדם תתרון את ערבותו של הריח העולה ממאפה שזה עתה יצאה מן התנור. כפי שלא ניתן להסביר לאדם חרש את נעימותם של כלי הנגינה המשמיעים קולם בהרמוניה, וכפי שלא ניתן למסור לאדם חסר טעם את ערבותם של המטעמים שעל שולחן השבת.

כך, ויותר, אין אנו יכולים להרגיש בעצמנו את גודלה ומתיקותה של תורתנו הקדושה, שאם אפילו לרגע אחד היינו תופסים את ערבותה באמת- היינו רצים אחריה ללא הפסק!

"שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם"

[פירוש "אור החיים", דברים כ"ו]

ברכת חודש טוב לכולם, שנזכה להיות דבקים בתורה שניתנה בחודש זה. בברכה נאמנה,

אסף הר-נוי

בגיליון זה:

מתיקות התורה

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי

האם מותר להכנס לבית הכסא עם

דברי קדושה הנמצאים בכיס הבגד

או בתיק?

רב הקהילה, הרב אסף הר-נוי

הזיזפן שהציל 14,000 יהודים

יואל קוטנר

בראתי יצר הרע בראתי לו תורה

תבלין

יהודה ליבוביץ

ברכות הודאות והודעות

הוועד

האם מותר להכנס לבית הכסא עם דברי קדושה הנמצאים

בכיס הבגד או בתיק?

הרב אסף הר-נוי - רב הקהילה

לעיתים רבות אנחנו מחזיקים בכיס של הבגד שלנו דברים שיש בהם קדושה- ברכון, סידור, ספר תהילים, עלון של שבת וכד'. **השאלה היא האם מותר להיכנס עם דברים אלו לבית הכסא, כאשר הם מונחים בכיס הבגד, או שיש חובה להוציאם מהכיס ולהשאירם בחוץ?**

האם ניתן להיכנס לבית הכסא עם תיק שיש בו ספרי קודש או עם ארנק שיש בו ברכת המזון?

הדין ההלכתי: התשובה לדין זה נלמדת מהלכות הקשורות לספר תורה.

השולחן ערוך¹ פוסק שבשל כבודו של ספר התורה- לא נכנסים עימו לבית הכסא או לבית המרחץ, ואפילו אם הוא כרוך במטפחת ונתון בתוך התיק שלו.

מצד שני, באותו הסימן בהמשך- מתיב השו"ע למי שיש לו קמיע מכוסה בעור, ובתוכו שמות קדושים, להיכנס עימו לבית הכסא².

במקום אחר כותב השולחן ערוך³ שלא לרקום פסוקים על טליתות, והסבירו הט"ז והש"ך שסיבת האיסור היא בשל החשש שיכנסו עם הבגד לבית הכסא ויבזו את הפסוקים הרקומים עליהם.

על פי האמור עד כה נראה שיש חילוק בין ספר תורה, שקדושתו חמורה, לבין שאר כתבים וספרי קודש, שקדושתם קלה יותר. בעוד שעם ספר תורה אסור להכנס לבית הכסא אפילו כשהוא מכוסה במספר כיסויים, הרי שעם שאר דברי קדושה (כאותו קמיע) ניתן להכנס לבית הכסא כל שהם מכוסים.

השאלה הגדולה בה דנו הפוסקים היא איזה כיסוי מספיק לכסות בו את דברי הקדושה בכדי שנוכל להכנס איתם לבית הכסא?

לגבי קמיע למדנו לעיל שמספיק שהוא מכוסה בכיסוי עור אחד ויוכל להכנס איתו לבית הכסא. אולם, הגמרא במקום אחר⁴ דנה באיסור לשמש בפני דברי קדושה ואמרת: "בית שיש בו ספר תורה או תפילין – אסור לשמש בו את המטה עד שיוציאם או שניחם כלי בתוך כלי"- דהיינו שלא מספיק כיסוי אחד, אלא צריך שני כיסויים.

¹ יורה דעה, רפב', סעיף ד'.

² שם, סעיף ו'.

³ יורה דעה, רפג', סעיף ד'.

⁴ ברכות כה- כו, א'.

שאלה זה מאוד משמעותית עבורנו שכן כיס הבגד נחשב ככיסו אחד- ואם מספיק בכך- אז אפשר להכנס עם סידור/תהילים או כל דבר שנמצא בכיס- לבית הכסא. אבל אם צריך שני כיסויים- הרי שצריך לעטוף את מה שבכיס בכיסו נוסף- דבר שלא נוח וגם לא זמין בדרך כלל.

למעשה כתבו רוב⁵ הפוסקים שמספיק שיהיה מכוסה בכיסו אחד. הם למדו את זה מדין כיסוי הקמיע בעור, שהוזכר לעיל, ואמרו שהגמרא שמדברת על כלי בתוך כלי זה דווקא לעניין תשמיש ודווקא לעניין ספר תורה או תפילין שדינם חמור משאר כתבי הקודש. **לפי זה**- סידור המונח בכיס, הרי שהכיס מכסה אותו, ומותר להיכנס עמו לשירותים, והוא הדין לספר הנמצא בתוך תיק איתו נכנסים לשירותים. כל זאת בתנאי שהספר נמצא בפנים ואינו נראה כלפי חוץ.

אולם, יש מעט⁶ מן הפוסקים הסוברים שכדי לחצוץ בין הסידור לשירותים, יש לעוטפו בשני כיסויים, כנלמד מסוגיית הגמרא הדורשת כלי בתוך כלי. לפי שיטה זו, יש להניח את כתבי הקודש בתוך שקית ניילון או נייר, וכשהם עטופים להניח אותם בכיס, ועל ידי כך יהיה מונח בדרך קבע בתוך שני כיסויים, האחד השקית והשני כיס הבגד, ובאופן זה אפשר להיכנס עמם לשירותים.

למעשה נראה לומר שלקתחילה די בכיסו אחד, וכל שהכניס את הסידור לכיס והוא אינו נראה כלפי חוץ- מותר לקתחילה להכנס איתו לבית הכסא. הסיבה לכך שאנו נוקטים כשיטה המקילה היא משום שכך נוקטים רוב הפוסקים, ועוד שיש לצרף לכך מספר דברים נוספים: יש סוברים⁷ שכריכת הספרים נחשבת לכיסו נוסף, כמו"כ יש אומרים שספרים מודפסים אינם קדושים כ"כ, ומספיק להם כיסו אחד⁸.

הלכה למעשה- מותר לקתחילה להכנס לבית הכסא עם דברי קודש הנמצאים בכיס הבגד או בתיק, ואינם נראים כלפי חוץ, והרוצים להדר- יוסיפו כיסו נוסף.

⁵ מ"א או"ח מג, יד, שאם הם בתוך כיס יכול להיכנס עימם לשירותים. וכך כתב הרדב"ז ח"ג תתקמ"ח, וכל"כ ברכי יוסף יו"ד רפב, ו, עפ"י שבות יעקב ח"א פב, שכמו שמותר להיכנס בקמיעים מכוסים בעור לשירותים, כך מותר אם מכוסים בבגד, וכתב שכך דעת מהריק"ש בשם הרדב"ז. וכן כתב ר"ש איגר בהגהתו שם. וק"ו אם הם כתובים באותיות רש"י או כתב אחר שאינו אשורי. גם המ"ב או"ח מג, כה, כתב כדעה עיקרית, שמותר להיכנס לשירותים עם כתבי קודש המכוסים בכיסו אחד, ובשעה"צ הוסיף בשם הפמ"ג שאפילו לבית הכסא שבבית מותר להיכנס עימם בכיסו אחד.

⁶ בשעה"צ שם הזכיר דעות המחמירים שצריך שני כיסויים, ומשמע שהבין כן מהגר"ז וא"ר. וכל"כ בשע"ת או"ח מג, ט

⁷ כ"כ כף החיים או"ח מ, יד, בשם חסד לאלפים רמ, ח'.

⁸ כה"ח או"ח מ, טז- הטעם שדין של ספרים בימינו קל יותר- הוא משום שבהדפסתם יש פחות כוונה בכתיבת השם, ועוד שלפעמים אותיות הדפוס שונות מהכתב האשורי שכותבים בו את ספר התורה.

הזייפן שהציל 14,000 יהודים

יואל קוטנר – ע"פ מאמר ע"פ מאמר של דר' איבט א. מילר

בשנות העשרה בחייו, אדולפו קמינסקי זייף דרכונים במאמציו להציל ילדים יהודיים מטפריי החיה הנאצית. לא מזמן הלך גיבור זה של העם היהודי לעולמו והוא בן 97 שנה. חייו של קמינסקי שיקפו את תהפוכות ההיסטוריה היהודית של המאה ה-20. הוריו היו יהודים מרוסיה. אימו, אננה ברחה לארגנטינה להימלט מהפוגרומים בשנות ה-20 של המאה הקודמת. אביו, סלומון, היה שליח של עיתון יהודי קומוניסטי שהוצב בבואנוס איירס. שניהם נפגשו והקימו משפחה בארגנטינה שם נולד בנם הצעיר אדולפו ב-1925. בשנות ה-30 המוקדמות עברה המשפחה לעיר ויר שבנורמנדיה בצרפת. הם היו עניים קשי יום ואדולפו נאלץ לנטוש את לימודיו בגיל 13 כדי לעבוד. בין העבודות המזדמנות היה כצבע טקסטיל, כיוון שהפך הכימי לתהליך קסם לו וע"כ עבד בו זמנית כעוזר לכימאי במחלבה. הידע שרכש בתקופה זו של חייו סייע רבות שנים לאחר מכן כלוחם המחתרת במלחמת העולם השנייה.

כידוע, גרמניה הנאצית פלשה לצרפת ב-1940 ואדולפו ומשפחתו, ככל היהודים, חויבו להירשם עם השלטון המקומי. שנה מאוחר יותר, בחודש אוגוסט 1941 הקימו הנאצים מחנה ריכוז בדרנסי, פרבר של פריז. בשלב הראשון 4,200 גברים יהודים נעצרו בפריז ונכלאו שם ובהמשך יהודים מכל אזורי צרפת הכבושה נשלחו לדרנסי. שוטרים צרפתים צוותו בדרנסי ששימש ככלא זמני עד שילוחם לאושוויץ. בשיאו נכלאו כ-7,000 יהודים במקום בתנאים בלתי-אנושיים. הרבה מתו ממחלות. ילדים רכים הופרדו מהוריהם בכניסה למתקן.

משפחת קמינסקי נשלחה לדרנסי ב-1941. אדולפו ידע מה עתיד גורלם של הנשלחים לאושוויץ. כאזרחים ארגנטיניים אחיו קיוו כי יינצלו וכתבו מכתבים של ייאוש לקונסוליה הארגנטינית במשך זמן כליאתם. לבסוף, בהתערבות הארגנטינים כל המשפחה שוחררה. ברם, קמינסקי מהר הבין כי הסכנה לא חלפה ועליהם להיעלם.

אביו של אדולפו יצר קשר עם המחתרת הצרפתית (La Resistance) כדי להשיג תעודות מזויפות המסתירות את זהותם היהודית. בהיותו נער בן 18, נפגש אדולפו עם איש המחתרת המכונה "פינגווין" שרשם אותו כסטודנט אך קמינסקי התעקש שהוא חייב לעבוד וכי מקצועו צבע בדים. שאל אותו "פינגווין" אם הוא יודע להסיר כתמי דיו. אדולפו השיב

בחיוב. היה זה רגע גורלי בחייו של אדולפו ואף בחייהם של אלפים. הוא גויס לאלתר למחתרת.

קמינסקי הצטרף ליחידת העלית במחתרת "La Sixieme" שהתמחתה ב"תיקונים" לתעודות ממשלתיות. הוא גם הסתייע בניסיון חיים שצבר עד אז. בבית הספר הוא עבד במערכת של עיתון התלמידים ולמד להכיר את כל הגופנים וליצור מראה רשמי של תעודות. כצבע בדים הוא ידע להמיס דיו. בעבודתו במחלבה הוא למד כי חומצה לקטית מסוגלת להמיס דיו – אפילו דיו של "וטרמן" הבלתי-נמחק שהיה בשימוש השלטונות לניפוק תעודות זהות צרפתיות.

תעודת הזהות המזויפת הראשונה שיצאה מתחת ידו הייתה של עצמו. הוא יצר תעודת זהות הנושאת את השם יוליאן אדולף קלר, יליד אלזאס. הוא הוסיף והנפיק לעצמו דרכון ותעודות הטבלה ולידה מזויפות. דפוס עבודה זה חזר על עצמו אין-ספור פעמים כדי ליצור זהות בדויה ליהודים צרפתים ולסייע בידם להסתתר ולהימלט מצרפת.

בינואר 1942 נערכה וועידת וואנזה שדנה ב"פתרון הסופי לבעיה היהודית" שיחרוץ את גורלם של מיליוני יהודים ברציחתם המתועשת של כל גבר, אישה וטף על אדמות הארצות הכבושות. בצרפת התוצאה באה לידי ביטוי מיד. ביממה של 16-17 ביולי 1942 נענתה המשטרה הצרפתית לדרישת הגרמנים ועצרה 13,152 יהודים, לרבות כ-4000 ילדים, וכלא אותם ב-Velodrome d'Hiver, איצטדיון ספורט ברובע ה-15 של פריז למשך ימים רבים ללא מזון ומים. השורדים את החום והצפיפות נשלחו לאלתר לאושוויץ. עד סוף 1942 נשלחו 42,000 יהודים צרפתיים למחנה ההשמדה דרך דרנס.

אדולפו סיפר כי ריח של כימיקלים שחלחל לדירה בה עבדו הוא ועמיתיו לא היה אפשר להסתיר. על כן הם המציאו הסבר לשכנים ולפיקוח המקומי המניח את הדעת כי הם ציירים. הוא בנה ציוד ליישן תעודות ובכך המציאו תעודות זהות, פנקסי קצבה, תעודות הטבלה, נישואין ולידה.

השלטונות גילו כי רב-זייפן פועל בפריז והתאמצו לעצרו בכל מחיר. יום אחד עלו שוטרים לרכבת בה נסע קמינסקי בחיפושים אחריו. הם התקדמו במעבר הקרון והכריזו על בדיקת זהות וחיפוש כללי בחפצי הנוסעים. בעמדם מול אדולפו דרשו לדעת מה בתרמילו. לאמיתו של דבר, בתרמיל היו כלי העבודה של זייפן – חותמות גומי, עטים, מכלב ו-50 תעודות זהות ריקות. הנער בן ה-15 הצנום הביט ישר בעיניהם ואמר "סנדוויצ'ים – התרצו לראות". השוטרים סרבו והמשיכו הלאה כי לא עלה בדעתם שנער זה יכול היה להיות אומן הזיזופים. הצלחתו של קמינסקי הלכה לפניו והוא נדרש לייצר תעודות מזויפות בכמויות על מנת להציל יהודים מכלל יהודי צרפת – ובמיוחד ילדים. יום אחד הוא וחבריו קיבלו משימה בלתי-אפשרית: חוליית המחתרת ביקשה תעודות כדי להבריא 300 ילדים יהודים לשוויץ וליעדי מפלט אחרים. עליהם להנפיק 300 תעודות זהות, הטבלה וקצבה – וכל זאת תוך שלושה ימים!

אדולפו סיפר כי הוא מאד פחד שמא תיפול טעות טכנית, פרט קטן, ב"יצירותיו" כי בסופו של דבר חיי אדם תלויים בדיוקו של זיוף כל תעודה. ולכן הוא עמל בחריצות וכמעט ללא שינה כי אסור היה להפסיק. בשעה אחת הוא יכול היה להנפיק 30 תעודות ולכן אם היה ישן שעה אחת 30 ילדים ימותו. המשימה הושלמה בדיוק בזמן.

מסירותו לעבודתו הקדושה גם גבתה מחיר. אחרי שנים של עבודה מדקדקת הוא איבד את כושר הראייה באחת מעיניו. בסיכום, הוא יצר תיעוד לכ-14,000 יהודים, רובם ילדים.

ברם, עם סיום מלחמת העולם לא תמה עבודתו המקצועית של קמינסקי. כבר בשנת 1944 החלו יהודים צעירים מא"י במשימה להבריח ניצולי שואה דרך הים מאירופה לפלשתינה המנדטורית – הלא היא תכנית "הבריחה" הנועזת.

כידוע, מדיניותו של השלטון הבריטי הייתה למנוע הגירה יהודית לא"י. מול קו נוקשה זה התקבצו כרבע מיליון יהודים ניצולי שואה במחנות עקורים בגרמניה, באוסטריה ובאיטליה ופניהם לערי נמל לאורך חוף הים התיכון כדי לעלות על ספינות בדרכם לארץ ישראל. אדולפו יצר תעודות מזויפות עבור יהודים שביקשו לעלות ארצה, ומאוחר יותר הוא בעצמו עלה ועבד כזייפן באצ"ל.

שנים מאוחר יותר קמינסקי המשיך במקצועו בשירותם של מספר תנועות פוליטיות רדיקאליות סביב העולם, כולל אלג'יריה בה התגורר זמן מה ובאמריקה הלטינית. על פרק זה בחייו הוא הסתיר ממשפחתו. בשנות ה-70 של המאה הקודמת, הוא התחיל לעבוד כצלם-אומן של נופי ערים ומראות טבע יפים בצרפת. ברם, הזיכרונות של אבדן כל כך הרבה מחבריו וקרובי משפחה בשואה רדפו אותו. הרבה מעמיתיו למחתרת שלחו יד בנפשם אחרי המלחמה.

פעם העלה קמינסקי אירוע שבו קיבל רשימה שמית של עשרות אנשים ומגוריהם שעמדו להיכלא למחרת היום. הוא למד בע"פ את כל הנתונים במהלך הלילה ובבקר הגיע לביתה של גב' דראבדה, אלמנה שהתגוררה ברח' אוברקאמפף. כשהציע ליצור לה תעודות מזויפות היא נעלבה ודחתה את הצעתו כי אמרה "למה אסתתר ... לא עשיתי כלום ומשפחתי כבר דורות רבים צרפתים גאים." מאמציו של אדולפו עלו בתוהו.

אדולפו קמינסקי נשא לאישה ג'אנין קורנגולד בשנת 1952 אך התגרש זמן קצר לאחר מכן. אחרי שנים רבות הוא נישא בשנית. הוא נפטר ב-9.1.2023 והניח אישה וארבעה ילדים ותשעה נכדים.

בשנת 2017 יצא סרט דוקומנטרי על חייו ובו סיפר כי חייו לצד אשתו וצאצאיו מאושרים וכי הוא התגאה במאמציו לסייע בידי חסרי ישע אשר היה לו למרפא בזכרו את הקורבנות הרבים.

התעודות המזויפות של קמינסקי

קמינסקי עם בתו שרה

בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין

יהודה ליבוביץ

בפרשת אמור התורה סוקרת בצורה מלאה ומקיפה את כל המועדות. וכשהיא מגיע לחג השבועות הבעל"ט, היא לא מזכירה כלל שהוא חג עם מימד היסטורי של מעמד הר סיני ומתן תורה. חג השבועות מופיע רק כיום החמישים לספירת העומר, כיום שבו מקריבים מנחה חדשה, ביום שבו מביאים שני לחמים, "סולת תהיינה חמץ תאפנה ביכורים לה'".

כשמסביב לשני הלחם הללו יש חגיגה שלמה, עם כבשים, קורבנות. משתמע שעיקרו של היום הוא שתי הלחם, זה מהות היום. בדרך כלל לא מקריבים לחם, לא מביאים לחם לבית המקדש, שאור נפסל למזבח, "כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אישה לה'". השאור, החמץ מסמל בדברי חז"ל את היצר הרע ופה לא רק ששתי הלחם מובאות אל העזרה, אלא הן הופכות למוקד היום. מרכז היום סובב סביב שתי הלחם.

מסביר המהר"ל שהשאור והלחם, הם עוצמות החומר שקיימות בנו, עוצמות התאוה והגאווה, עוצמות הערכה העצמית, הדמיונות והרגשות. העוצמות האישיות שלנו שיכולות להתפרט ולתפוח. אבל בדרך כלל אנחנו לא כל כך יודעים איך להתמודד איתן. בחג השבועות אנחנו מעלים על נס את כל עוצמות החיים שלנו כפי שהם. כי בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין. יום מתן תורה הוא בעצם יום החגיגה, על החיים כפי שהם. יום שבו אנחנו שמחים ומסוגלים להיפגש ללא סיגיים עם החיים במלוא עוצמתם כפי שהם. דווקא בגלל שניתנה לנו תורה, על ידי שנתנה לנו תורה. יש לנו שמחה מחודשת, ועונג מחודש בחיים עצמם.

כאשר התורה רוצה לציין את יום מתן תורה היא אומרת פשוט מאד, אפשר להביא שאור לבית המקדש. אפשר להביא לחם חמץ, לא צריך לפחד, אנחנו נצליח לאזן ונצליח להתמודד. אין דרך אחרת אומר הרמח"ל במסילת ישרים מי שמדמיין שיש דרך אחרת להתמודד עם יצר הרע, משלה את עצמו. אם בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, אזי רק התורה היא התבלין.

בחג השבועות אין מצוות. זה יום של שמחה במציאות החומרית שלנו כפי שהיא. לדעת הגמרא, בחג השבועות לכל דעות התנאים, יש להרבות בסעודה. "רב יוסף ביומא דעצרתא אמר, עבדי לי עגלא תלתא, אמר, אי לא האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא (פסחים סח ע"ב) וברש"י: "אי לאו האי יומא - שלמדתי תורה ונתרוממתי, הרי אנשים הרבה בשוק ששמן יוסף, ומה ביני לבינם". רב יוסף מתאר שגם אם כל השנה הוא נמנע מסעודות בשר גדולות. בשבועות ודאי שאכל.

חג השבועות, חג המפגש עם הקציר, עם החיטה, עם הלחם כפי שהוא עם החיים בשיא עוצמתם עם הביכורים היפים עם הארץ הפורחת עם המלכות הבנויה. ללא צמצומים, ללא הגבלות, ללא מורא ופחד. כי כשיש לנו אהבת תורה אז יש לנו גם מקום לאהבת חיים, ולחילוף עצמות.

לימוד ליל שבועות תשפ"ג

בליל חג שבועות יתקיים בעז"ה ליל לימוד מיוחד בבהכ"ס
"אזרת אליהו", בו יועברו עשרה שיעורים קצרים בנושא-

עשרת הדיברות

הציבור מוזמן להצטרף ולהגדיל תורה בליל התקדש חג בו זכינו
לקבל את תורתנו הקדושה.

**פרטים נוספים וסדר השיעורים יפורסמו בקרוב

בסלאת שמונה שנים לפטירתו של יקרנו

אהוד (אודי) נאמן ז"ל

נתכנס אי"ה לאזכרה ולימוד

ביום ראשון ח' בסיון תשפ"ג (28.5.23)

בבית ההורים, רח' שבו 502/2 גילה, ירושלים

18:30 התכנסות

18:45 תפילת מנחה

לימוד משניות | רני נאמן

עצמיות היחיד - קווים לביוגרפיה הרוחנית של אודי ז"ל | אלי נאמן

20:15 תפילת ערבית

נעלה לקברו ביום ראשון ח' בסיון 28.5

ינפגש בשעה 16:30 במגרש החניה של הר המנוחות, נבעת שאול

law.golan@gmail.com
yehuda.lebovich@gmail.com
eliahouk@gmail.com
nirekal@walla.com
yoavshap89@gmail.com

0546691911
0526448094
0545723801
0502017023
0508854785

אריאל גולן
יהודה ליבוביץ'
אליהו משה קליין
ניר קלמנוביץ'
יואב שפירא